

Landskap: Småland Upptecknat av: M. Got. Gustafson
 Härad: Uppvidinge Adress: Glittna, Norrhult
 Socken: Notteläck Berättat av: Deusamme
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Notteläck

Skiftesverk.	s. 1-2.	Stm. II: 1
Kommt m. rundskåra el. sned- väggig skåra i enklares höllador.	s. 3-4.	" II: 11
Bakugn m. hävd i köket.	s. 5.	" II: 26
Lärskilt kök skilt från vardags- stugan.	s. 6-7.	" II: 27
Eldstadens placering i husets mittlinje.	s. 8.	" II: 28.
Härd med i bägge uppsvängd rundskåra.	s. 9.	" II: 29
Lärskild köksdör på husets baksida.	s. 10.	" II: 32
Gärdstyper.	s. 11-12.	" II: 39
Gärdsgårdar.	s. 13-16.	" II: 41.

Skriv endast på denna sida!

1)

ACC. N:R. Me. 7484 : 1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 1. SKIFTESVERK.

1. AB. Inom Nottebäck socken.
3. A. Huset var delvis byggt i skiftesverk. För övrigt förekom även knuttimring i hörnen.
B. Skiftesverk förekom i stall, fähus och bod.
C. Syll förekom. Stolparna voro ridande på syllen. Liggvirket var grovt plankformigt med svallsidan inåt och oregelbundet avtappat mot rännorna i stolparna. Stolparna voro få och glest förekommande. I stolpar och liggvirket begagnades gran och furu, och till syllar begagnades furukärne.
4. B. Den beskrivna typen av skiftesverk var vanlig i orten.
5. A. Lika skiftesverk begagnades i såväl varmhus som kallhus.
B. Perioden avses en senare del av 1850-1900.
C. Byggnaderna kunna inte bestämt dateras med hjälp av årtal.

Skriv endast på denna sida!

2)

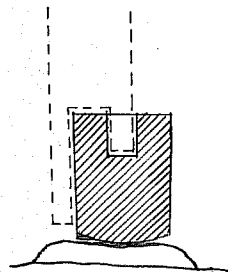
ACC. N:R. M. 7484:2.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 1. SKIFTESVERK. forts.

D. Skiftesverkstypen användes icke före 1850. Den har fortsatt att bagagnas efter 1900.

Stolpe, ridande på syllen.

--oo=====000=====oo--

Skriv endast på denna sida!

1)

ACC. N:R.

M. 7484:3

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 11. KNUT MED RUNDSKÅRA ELLER SNEDVÄGGIG SKÅRA I ENKLARE
HÖLADOR.

1. A-B. I Bredhälla med flera byar i Nottebäck socken.
3. A. Det förekom knuthak i enkelt timrade lador, utformade så, att haket var grovt uthugget efter den däri liggande stockens form, så att det blivit i det närmaste runt. Ädarna av de utskjutande stockarna hade fått behålla sin naturliga form.
B. Dessa knuthak förekommo endast i hölador av enklaste slag ute på mader, odlade kärr och torrlagda sjöar.
C. Det funnos hak på varje stocks över- och undersida. Stockarna lågo tätt sammanfogade, och inga slenor mellan dem.
4. A-B. Det förekom lika dana knuttyper i varje lada och det var en vanlig typ.
5. A. Det begagnades endast granvirke i dessa hus.

Skriv endast på denna sida!

Eup. 9.8.

2)

ACC. NR. No. 7484:4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 11. KNUT MED RUNDSKÅRA ELLER SNEDVÄGGIG SKÅRA I ENKLARE
HÖLADOR. forts.

- B. Perioden avses 1850-1900.
- C. Dessa knutformer började begagnas någon gång under
förra delen av 1800-talet. Det kan ej bestämmas några
årtal för byggandet av dessa hus. Varje bonde byggde
sin egen hölada, efter hand som ombyggnad behövdes.
- D. Typen fanns före 1850, och den bibehölls efter 1900.

--o====oOo====o--

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7484:5

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
 Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
 Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 ; Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 26. BAKUGN med härd i köket.

1. AB. Inom Nottebäck socken.
3. A. Bakugnen låg i köket, och vardagsstugan fungerade ej som kök. Bakugnens murkropp nådde in i stugan, men mynningen återfanns i köket. Ofta låg den i hörnet mellan ytterväggen och väggen mot vardagsstugan.
- B. Kökseldstaden utgjorde en del av ett större komplex, bestående av en härd framför mynningen i köket och i vardagsstugan på andra sidan väggen en öppen härd.
- C. Bakugnen var fyrkantig invändigt i botten. Eldstaden var helt byggd av gråsten och lera.
5. A. Kökshärden begagnades endast vissa årstider till matlagning. Härden i vardagsstugan begagnades för uppvärmning under vintertiden.

---oooooOOooooo---

Skriv endast på denna sida!

Arv
B

2)

ACC. N:R.

M. 7484:6.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 ; Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 27. Särskilt kök skilt från vardagsstugan. forts.

B. Perioden avses 1850-1900.

C. Man kan ej närmare bestämma när denna anordning började.

En av de som har timrat flera sådana hus, heter: Gustaf Håkansson, och han har även murat eldstäderna. Murmaterialet har varit naturligt gråsten och lera.

D. Sådan boningshustyp har använts före 1850 och har ej helt försvunnit efter 1900. .

-----=0000000=-----

Skriv endast på denna sida!

1)

ACC. NR.

7484:7

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 27. Särskilt kök skilt från vardagsstugan.

1. A-B. Inom vissa delar av Nottebäck socken.
3. A. Boningshus med särskilt kök för matlagning förekommo, skilt från vardagsstugan med en dörr.
C. Eldstaden låg ofta i hörnet vid ytterväggen och även vid inre väggen. Bakugn fanns i köket. Tre dörrar ledde till köket; en ifrån förstugan, en ifrån vardagsstugan och en utifrån.
4. A. Det förekommo ej boningshus utan kök.
5. A. Köket användes icke året om på samma sätt, utan det förekommo växlingar, så att köket användes till matlagning endast under sommaren. Under vintertiden lagades maten i vardagsstugan. Men bakning, bryggd, tvätt och slakt förekom året om i köket.

Arv

ACC. N.R. Ma 7484:8

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 28. Eldstadens placering i husets mittlinje.

1. AB. Inom Nottebäck socken.
3. A. Matlagningshärden och bakugnen, som lågo i köket, voro för-
lagda till byggnadens mittparti.
B. Detta eldstadskomplex låg i det särskilda köket.
C. Det fanns dörr mellan vardagsstugan och köket. Vardagsstu-
gan bestod ofta av ett rum med samma bredd som huset.
5. A. Eldstäderna brukades växelvis för olika ändamål.
B. Perioden avses 1850-1900.
C. Den som både byggde och murade hette Gustaf Håkansson.

-----ooo0ooo-----

Handwritten signature

ACC. NR.

M. 7484:9.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
 Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
 Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Lista 29. Härd med i båge uppsvängd murkåpa.

1. A-B. Inom Nottebäck socken.
3. A. Murkåpan var uppsvängd i en båge över härden och den var välvd och slagen mellan de som pilastrar framträdande sidomurarna.
- B. De härdar, som hade dylik murkåpa, voro: huvudhärden i vardagsstugan, härdar i gästkammaren och andra rum. I vardagsstugan låg den mitt i huset och i andra rum i ett hörn vid ytterväggen.
- C. Härden och murkåpan var murad av naturlig, ej mycket bearbetad och utvald gråsten och lera. Valvet var åstadkommet av flata och mer och mindre kilformiga stenar.
5. A. Härden med uppsvängd kåpa begagnades som värmespis.
- B. Perioden avses 1850-1900.

---oooooOooooo---

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7484:10.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 ; Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 32. Särskild köksdörr på husets baksida.

1. A-B. Inom Nottebäck socken.
3. A-B. Det fanns en särskild utgång på husets baksida till köket.
Köket var jämnstort med stugan.
C. Eldstaden låg i husets mittlinje. En köksförstu anordna-
des framför dörren på baksidan.
4. A. Kök förekommo endast med bakdörr.
5. A. Bakdörren behövdes icke blott för köksarbetets skull, utan
även som utgång till trädgård och ladugård.
D. Bakdörr har använts på detta sätt före 1850 och även
efter 1900.

-----o=O=o-----

Skriv endast på denna sida!

Algot Gustafson

1)

ACC. N:R.

M. 7484:11.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 39. GÅRDSTYPER.

1. A-B. Inom Nottebäck socken.

B. Gårdarna lågo mest i byar, men några enstaka gårdar har funnits. Mangårdshusen och ladugårdshusen lågo i flesta fall oregelbundet i förhållande till varandra. Några regelbundna gårdstyper i fyrkanter ha ej förekommit. Till följd av den oregelbundna terrängen, med höjder, sluttningar och dalar har det ej låtit sig göra att ordna husen regelbundet.

Mangårdshusen lågo ofta vid byvägen och bakom dem voro ladugårdshusen placerade, i många fall parallellt med varandra. Däremellan var gårdsplanen eller lagårdsbacken belägen. Bakom ladugårdshusen, på andra sidan om åker och äng, återfanns hagen. En fägata, med gärdesgårdar på ömse sidor, ledde från ladugården till hagen, där korna vallades.

Skriv endast på denna sida!

upptäckt

2)

ACC. N:R.

M. 7484:12.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 39. GÅRDSTYPER, forts.

4. A. Olika gårdstyper förekommo samtidigt i samma byar.
5. A. Den beskrivna gårdstypen undergick ofta förändring genom flyttning eller ombyggnad, så att den fick ett annat utseende. Men den behövde ej få någon regelbunden fyrkantstyp.
- B. Perioden avses 1850-1900.

-----oooOooo-----

Skriv endast på denna sida!

1) p. att.

ACC. N:R. M. 7484:13.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
 Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
 Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 41. GÄRDESGÅRDAR.

1. AB. Byar i Nottebäck socken.
3. A. Gärdesgård, som begagnades i normalt bruk, var av lutande slanor, som kallades trol, och stående störrar; samt av sten, som kallades stenvmurar.
- B. De angivna gärdesgårdarna begagnades kring trädgårdstomten, i och kring inägorna, utefter vägarna, särskilt för kreatursdrift, kohagar och fårhagar i utmarkerna, kring svedjeland och fällor.
- C. Gärdsgårdsvirket höggs på eftervintern för att det skulle få bättre motståndskraft mot förruttnelse, innan saven steg på våren. Störrarna, som sattes ned i marken, kallades gärdsgårdsstakar och togos av en och gran. Gärdslet, som lades vågrätt eller i mer och mindre sluttande ställning

Att.
10/11

2)

ACC. N:R.

M 7484:14.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
 Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
 Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 41. GÄRDESGÅRDAR. forts.

mot marken, kallades klyvtrol och rundtrol. Det togs av gran. Att klyva det, kallades spräcka trol. Det klyvdes av en man med en eller två yxor och vegge=kil av björkträ. Virke till vidjor togs av långa, smäckra kvistar av gran. Man brukade upphetta vidjorna i en brasa på marken och vrida dem i spiral för att få dem mjuka.

Långgärdesgårdens uppförande tillgick sålunda: Med järnspett gjordes två hål i marken för stakaparet. Avståndet mellan varje stakapar kallades hot. Trol lades mellan stakarna i sluttning mot marken. Lutningen omfattade sex hot av varje trol-lägg från marken till översta änden. Trolet uppbars av tre vidjor på varje stakapar. Varje stakapar var försett med stödstake, som nedsattes i marken i

Skriv endast på denna sida!

3)

ACC. N.R. Ms. 7484:15

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
 Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
 Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 41. GÄRDESGÅRDAR. forts.

lutande ställning. Varannan stödstake sattes åt höger och varannan åt vänster om gärdesgården. Vidjorna bands om stakaparet i form av en åtta. Den mellersta vidjan på stakaparet bands också om stödstaken. När det var berggrund, där gärdesgården skulle uppföras, användes tråklossar med inborrade hål för störarna. Klossen var längre åt ena hållet, där stödstaken var inborrad. Helst behövdes det två personer för uppförande av en gärdesgård, en man som hägnade och gärna en yngre pojke som värmdde granvidjorna, eller, som det sades, svedde vejour.

Stängsel av fällda, okvistade träd, med rotändan fasthängande vid stubben omkring en meter från marken, kallades frehag och rishag. Sådana stängsel användes provisoriskt

Skriv endast på denna sida!

4)

ACC. N:R.

M. 7484:16.

Landskap: Småland Upptecknat av: Algot Gustafson
Härad: Uppvidinge Adress: Glittne, Norrhult
Socken: Nottebäck Berättat av: Algot Gustafson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1881 i Norrhult, Nottebäck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 41. GÄRDESGÅRDAR. forts.

kring svedjeland, beteshagar i skogsmark där ej rågång fanns.

Stengärdesgårdar uppförda enbart av sten benämndes stenvmur. Solida stenvmurar användes kring kyrkogårdar och åkrar, mellan inägor och skogsmark. Stengärdesgårdar med jordvall på ena sidan kallades halvstenmur. Sådana användes ofta som stängsel omkring trädgårdar, med den sluttande gräsbevuxta jordvallen inåt trädgården. Det förekom stengärdesgård och gårdsle i förening.

4. A. Olika typer användes samtidigt.

5. A. De beskrivna stängslen betraktades som fasta och avsedda för flera år.

D. En förändring inträdde i användandet av stängsel omkring 1900: i stället för granvidjor användes galvaniserad järntråd.

-++++000000++++-

Skriv endast på denna sida!